

پژوهیه بى دايەلۆگ

تههائەمین ھەلەدنى

ھەروەك فىزىيەكە يەكان ئەلین بۇ ھەموو كارىك، كارداھەوھە يە. جا ئەو كارە ئەگەر سروشتى بى يَا گياندارى قىسەكەر و قىسەنەكەريشوه بى. كەواتە كارداھەوھە لە ھەموو بوارەكانى جىڭەرى ھەيە، ئىتە ئەگەر كارەكە با پارچە تىكستىكىش بى. لە كارەساتە دلتەزىنەكەمى تسۇنامىدا كە لە كوتايى دواپۇزەكانى سالى راپىردودا رويدا، كە بۇھە ھۆى گيان لە دەستدانى زىاتر لە 300000 كەس، ھېشتا ھەبوون كە پەرجويان(معجزە) لەو كارەساتەدا بەدى دەكىد. چونكە مزگەتىك لە ناوەراستى كارەساتەكەدا نەپۇخا لە بەر ئەوھى بناغەكەرى پتەو بۇو. بەلام ئىسلامەكان بە پالپىشى خوايان بىنى. بەلام بىريان لەوھە كەردىھە كە بۇ لای خوا 300000 گيانى مرۇف گۈنگۈترىنى لە مزگەوتىك!

باوەپروايمە كە ئەگەر جوارتىين شىعىريش بنووسرى، ھېشاتا دىۋىرە دەبىن. مارتىن لۇتەر دژايەتى بايبلى نەكىد. بەلكوو ئەو ووتى كە پاپا كان درق دەكەن. ئەو پەلامارى خواكانى سەرزەويداو خواي ئاسمانى بە پېرۇزى ھىلىايدە. لە پىناو بەرژەوەندى خەلکدا. ئىنجاش خەرىك بۇو بىسۇتىن، بەلام خەلک شتىكى واي بۇ نەكىد. چونكە تىرىئاساكانى ژيان بە دەست پاپا كانەوھە بۇو. بەلام ئەگەر لۇتەر دژى خواي ئاسمان بدوايدە و ھەرەشە لە دەسەلاتى پاپا كان نەكىدai، دلىيا دەبۈوين كە ئەويان تووشى چەرمەسەرە نەدەكىد. چونكە لۇتەر خۆى يەكىك بۇو لە قەشە گەورەكان.

پىكەوتۇو لە گەل ناسياودا باسى پارچە شىعىريكمان كردبىن، يەكىك وتوىيە: خۇزگە دەمتوانى دەستى نووسەرەكەى بە تەور ھەلا ھەلا بىم. بەلام يەكىكىكە وتوىيە: خۇزگە دەمتوانى پەنجەمى نووسەرەكەيم دەكردە نووشته يەك و لەزىر سەرمدا دامدەنا، تا گىرىي دەرونمى بى بىكەمەوھە.

دللىاين كە چەرخ چەرخى گفتۇرگۆيە. قۇناغى شەرە كوتەك ئەگەر بىنپەيش نەكراپىن، لاي زۇربەي خەلک كارىگەرى نەماوھە و ھەولە كانىشيان شەپكىردىنە لە گەل ئاسمان. ئىستا دەنگەكان بەرز بۇونەتەوھە، ئەو دەنگانە دەمەكە خەلک چاوهپروانىيەتى. ئەو دەنگە دەمەكە ئەللى دېمۇ نايەم، مژدە بى واهات. دەنگى خەلک، دەنگىكە ئەگەر خۇرەيش وەشاردرى تازە تارىكى دېرى پى نابا.

جا بۆئەوەی ئىمەی کوردىش گوبىيىستى ئەو دەنگە بىن با بويرين به شدارى پرۇزەي دايەلۆگ بکەين. با لە ئەورپىيەكانه وە وانەيەك وەربگرىن كە پەزىرنى بەرانبەرەكەمانه. هەرچى بگۇوتىرى، هەرچۈن بىرېكىتىھە. ئاخىر ئەو گويىگەرنى بۇو، كە ولاتىكى هەزارى، نەدارى، سەھۆلەنلىنى وەك سويد لە هەزارترىن وولاتەوە گەياندە يەكىك لە پېشىكە وتۈورىن، دەلەمەندىرىن وبەختە وەرتىرىن وولاتى جىهان. لە هەموشى گرنگەر، پاكسازى لە گفتۇوگۇدا بىكرىتىت. بە گيانىكى شارستانىيانە وە بەشدارى گفتۇوگۇ بىن، پشت لە كوتەك و ناوناتۆرە. كاتىك كە باس لە تىكستىك دەكەين، كارمان بە نۇوسەرەكەيە وە نەبى. بۆيە هەموو پارچە تىكستىك پلهى توورپەبونمان بەرز دەكتە وە، كە دژ بە بىركىرنە وە بەرانبەر بى، كە شىۋەيەكىتىر بىر دەكتە وە. گرنگە لە كاتى دربرىنى دژە باوەردا لە خولگەى بابەتە كەدا بمىيىنە وە.

بۆيە هەول دەدەين كە هەر جارەي دەرگايەكى دايەلۆگ ئاوهلا بکەين، زور گرنگ نىيە كە وەلامدانە وە نەبىت، شياوترە كە هەبى. چونكە كە بۆ خوينەر دەنۇوسى، با خوينەر داد وەربىت. با خوينەر خۆى بىريار بدا كە كى خاوهن بىرۇكەى پوداوبىنانە يە.

لە سەرەتاي 80 كانه وە كۆمەلە دەنگىك بە رزبۇتە وە، رەنگە پېشترىش هەمان دنگ بۇونى هەبووبى بوبى. كە گازەندەكا بە بەلگە وە كە قورئان مەرقۇف نۇوسىيەتە وە هيچ پەيوەندىيەكى بە ئاسمانى وە نىيە. ئەو دەنگانە پۇز لە دواى پۇز چىتر خۆيان رادەگە يەنن. ئەمانە ئەللىن لە 70 كاندا سەرچەم گەللى كورد باوەرلى تەواويان بە ئاسمانى بۇونى قورئان هەبوو، دلىيان كە تاكۇوتە راش پىچە وانە بىريان كردىتە وە قورئانىيان بە زادەي بىابان ناوزەد كردوه. هەر ئەم كۆمەلە ئەللىن كە لە 90 كاندا 5 پلهى يېتىر بە پەيزەي بالاي ئەتايسىيدا سەركەوتتون. ئەم گروپە لە درېزە قىسىمانىدا ئەللىن كە لە 2000 بەداوە وە لە دەرگايى ترۇپكى ئاواتيان دەدەن. ئەللىن چونكە گەللى كورد پۇز لە دواى پۇز وشىيارتر دەبى، بەلام بۆيە 70 كان بە رزترىن رېزە خەلکى كورد باوەرلى بە ئاسمانى بۇونى قورئان هەبوو. چونكە خەلک نە خوينىدەوار بۇو.

ئىستا دەنگى ئېمە ھىندەي نەماوه كە ببى به دەنگى خەلک، ئىستا دەنگە كانيان
لەناو چىنه پۇشنبىرەكەداو نەوهى نوى، لەناو ئەو ۋىنگەدا مەزن دەبى كە
ئەمان مەپەستىانە.

ئىستا ئەتايىستەكان خۆيان بە تەنبا سوارى گۆرەپانى دايىلۇڭ دەزانن.
ئەوانە ئەلىن ئىسلامىيەكان ناتوانن وەلامان بىدەنەوە، ئىسلامىيەكان وەك
ھەميشە كە لەشۈيىنەكدا گىرييان كرد، ئەوکات پەنا بۇ بەلگەي نامۇ دەبەن، كە
بەلگەكانيان بەرجەستە بىي نىيە، جىڭە لەۋەش زانسىي و شارستانىيانە نىيە.

ئەم گروپانە ئەلین: قورئان لە زمانى خواوه سىزاي دەست بېرىنى دازى داوه،
سۈرهى المائىدە والسارقُ والسارقةُ فاقطعوا أَيْنِهِمَا جَزاءً بِمَا كَسَبَا نَكالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (38)
ئەتايسىتەكان ئەلین ئەو سورەسى سەرەوە باس لە ژىنگە يەك دەكا، كە
عەرەبەكان تالانكىردىنى يەكتريان تابۇو كىردوھ، بەلام كەچى ھەمان قورئان لە
سورەسى ئەنفالى 69 دا ئەلى: بىخۇن نۆشى گىانتان بى دەست كە وته كان. فَلُوا مِمَّا
غَنَمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.

لیزهدا ده بینین که قورئان، دزی یاسایی کردوه، به لام مه به ستی ئیسلام سامانی عهره باهکان نیه. به لکوو یاسایی کردنی دزی بو غهیره عهره به کانه، واته تالان کردنی نته و هکانترپه وايه. ئه گیان دزی هر دزیه، که واته: خواهه ک ئافه رینه ری هه موو ره گه زه کان بی، بو تالانی کردنی کوردی حه لال کردوه بو عهرب. که واته ئه مه ووتھی خوانیه. چونکه خوادادوھترين تنه.

ئەمانە ئەلین: ئەگەر مەرۆڤ پیویستى نەبى دزى ناکات. دزى كىرىن پیویستىيە كە بۇ مەرۆڤ كە دزى بكا. چونكە پیویستى پېيەتى و بەشىوهى ئاسايى بۇي
بەدەست نايە، ئەگىنا مەرۆڤ بۇ دزى بكا؟ ئەوانە لە درىڭىزە بۇ چونە كانىاندا
ئەلین: كوا دەستىرىن چارە كىشەكانى، كۆمەلگاي كىرىدۇھ؟!

مهگه رله و پوژده دهستبرین کرایه دادای مرؤف، دزی کوتایی هات؟
ئهی چونه خواکهی عهربه کان پهی به بیریکی باستر نه بردوه که چاره یه کی
پیشه یی دزیتیبی. بویه خوای عهربه کان ئه و براپیارهی ده رهینا تا کوتایی به
درزی بی. که چی نه ک هه ر دهست برین کوتایی نه هینا به دزی به لکوو دزی بوقته
دیار دهیه کی مهتر سیدار سه رجه م چینه کانی کومه لگا کانی گرتۆته وه. به لام ئه م
رده و تاره جیاوازی هه یه له کومه لگایه که یوه بۇ کومه لگایه کیتەر، چونکه

کۆمەلگا پىشکەوت و توه كان هەندى داخوازى خەلکيان بە جىهەيناوە بۆ يە رېژەى دزىكىردن بەرجەستە يىتىتەنەتى پىدەكرىت.

نەوەسى نوى ئەلى كە قورئان پەوايى داوه بە سۆزانى (سېكىسپەرۇشى) چونكە ئەلىن كە دەقى قورئانى سورەسى ژنى ژمارە 24 ئەلى: بۇ تان هە يە سېكىس بىكىن، بەلام بە مەرجى كىرىي بىدرىت بە ئافرەتكە، واتە بۇ خۆشى نەبىت، بۇ پىپۇيىستى بىي. ئەبى ئافرەتكە پارە وەرنە گىردىت، ئەوكاتە دەچىتە قالبى زىناوە. واتە دەبىتە كارىكى نادىنى ناياسايى ئەوكاتەش دەبىي هەردو سىسزا بىدرىت بە بە لىدان بە 80 لىدانى شول يا چەرم. ئەوش بە زەقى لە سورەسى نورى ژمارە 2 بەدى دەكىرى. ئەتايسەكان بەلگەيان هە يە كە سورەسى ژنى ژمارە 24 پەوايى داوه بە سۆزايەت، جىڭلەوهى كە بە فاكتى قورئان بورھانى بانگەوازەكەيان دەكەن، نمونەسى مەلاكانى سەربە پىبازى عەلىزم (شىعە) دەھىنە وە ئەوانىش بە باشتىرىن جىبەجىكارى دەقە قورئانى كەن دەزانىن. ئەوانەى كە قورئان ناپەر زىنن ئەلىن: كە مەممەدى كورپى عەبدوللا كارىكى سەرسوپھىنەرى نەكردوھ، چونكە سۆزانى پىشەى عەرەبە دەشته كىيەكان بۇھ. مەممەد نەشى توانيوھ ئە و پەوشىتە بە عەرەب تەرك بىكا، چونكە سەرچاوهى بىزىۋى ژىنەگەي بىبابان بۇھ. ئەوي راستى بىن گازەندى ئەمانە ھاودەنگى مىژوھ، مىژوش ئەلى كە عەرەبە دەشته كىيەكان، كاتىيىك قەرزاز بون و نەيان توپىبا كە قەرزەكاييان بىدەنەوە، ئەوكات كچى خۇيان يَا ژنى خۇيان داوه بە خاوهەن قەرز بۇ ماوهەيەكى دىيارى كاراو، بە و شىوەش قەرزەكەيان لە كۈل بۇتەوە.

زىن 24 فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِمِنْهُنَّ فَأُخْوَهُنَّ أُخْوَهُنَّ فَرِيضَةٌ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ
الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

نور 2

الرَّأْيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مَئَةَ حَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذُ كُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ
تا ئىرە بۇ بەشى يەكەم، ئومىيد دەكەين كە بەردەوام گوپىيىستى ئەم دەنگە نوپىيانە بىن، هەروەها خودى ئىسلامەكانىش كە ئايىا چى ئەلىن و چۆن ئەوان دەرى ئەم بۇ چونانە دەھەستن.